

Školy to samy nezvládnou

O zajištění bezpečnosti na školách jsme hovořili s prezidentem Asociace bezpečná škola Liborem Sladkým

Proti jakým nebezpečím by se školy v ČR měly zejména chránit? Která nebezpečí u nás hrozí nejvíce?

Slovo nebezpečí je poměrně široký pojem. Paragraf 29 školského zákona nařizuje školám a školským zařízením zajistit bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a souvisejících činnostech.

Bezpečnost, na kterou se Asociace bezpečná škola orientuje, má přímou vazbu na ochranu školských zařízení před hrozbou ozbrojeného útočnicka, umístění nástražného zařízení a dalšími hrozbami typu agrese vůči žákům, pedagogům a zaměstnancům školy.

Žel žijeme v době, kdy se poměrně zásadně mění sociální klima v rámci Evropy, a bylo by omylem si myslet, že nás se tato problematika netýká. Rozhodně není důvod k nějaké panice, ale mít rozumně nastaveny bezpečnostní parametry a zásady prevence považujeme za žádoucí.

Představa ozbrojeného útočnicka tak, jak ji vnímáme z událostí v zahraničí, se může zdát vzdálená, nikoliv však nereálná. Žák, který si jde vyřídít své neúspěchy, agresivní rodič, frustrovaný zaměstnanec – to nejsou nereálné hrozby ani v České republice. A zbraní nemusí být nutně jenom pistole nebo jiná palná

zbraň. Ze stovek auditů školských zařízení, kde evidujeme i incidenty, které se odehrály, máme sesbíráno mnoho příběhů. Většina našťestí dopadla dobře a nebyla masivně publikována. Ale rozhodně nemluvíme o nereálných hrozbách.

Jak byste zhodnotil současný stav zabezpečení škol v ČR?

V posledních dvou letech vnímám u škol jistý posun k lepšímu vidění této problematiky a snahu ji řešit. To, co postrádám, je systematické vedení a zavedený systém. Současný stav škol považuji v tomto ohledu za neutěšený. Řada škol udělala dílčí kroky, ale chybí jim komplexnost. Něco se začalo řešit, ale věc se neposunula dál nebo se škola po nějaké době opět vrátila k původním chybám. Mají například v ruce bezpečnostní audit a doporučení, ale neumí je uchopit. Prvotně jsou překvapeni výstupy z auditu a motivováni problémy řešit, ale po čase někteří představitelé škol začnou tvrdit, že je to vlastně celé nanic. Je to stejné jako kdybyste obdrželi zprávu od lékaře s diagnózou a doporučením, co dělat, ale zprávu byste založili a buď nedělali nic, nebo dělali, ale jen krátkodobě. A za nějakou dobu byste řekli, že lékař a jeho zpráva jsou vlastně k ničemu. I s takovou argumentací se setkáváme. Zřizova-

tel má diagnózu, po roce zjistí, že školy nic nedělají (byť se nějakou dobu snažily), a tudíž je chyba v „lékaři“, nikoli ve škole. Protože udržet nastavené procesy nebo je vyžadovat je pracné. Školy nevědí, kudy se vydat, a mnohdy spoléhají na to, že jim vše naservíruje zřizovatel. To celé je důsledkem chybějícího systému.

Jaké chyby při zabezpečení škol se u nás nejčastěji dělají?

Mě i celý tým z asociace trápí, že velká část škol je také stále fyzicky otevřená jakékoliv návštěvě s tím, že škola má být přeci otevřená komukoliv. To je samozřejmě velká chyba. O pohyb návštěvníků po budově poté, co jsou vpuštěni dovnitř, pokud je vůbec zavřeno, se již nikdo efektivně nestará. Mohou klidně chodit po celé škole. V tomto ohledu často slyšíme od škol, že to nejde vyřešit, ačkoliv to není pravda. Máme školy z rozličných lokalit, různě veliké a různě zaměřené (základní, střední, umělecké), v nichž se vedení podařilo zavést jasná pravidla a režim. Asociace má zpracovanou přesnou metodiku a je schopna ji škole připravit na míru. Problém není v tom, že to nejde, ale v tom, zda vedení školy chce, nebo nechce a má následně sílu vyžadovat režimová opatření od zaměstnanců i rodičů. Řada škol vidí řešení jen v instalova-

vané bezpečnostní technice, která ale samozřejmě není samospasitelná a opět vyžaduje režim. Školy tak mnohdy nakoupí ne zcela smysluplnou techniku nebo pořídí dobrou, ale špatně ji instalují či používají.

Školy mají také nedostatky ve vnímání varovných signálů, které jsou mnohdy od žáků nebo dalších osob vysílány, ale školy je nevidí nebo nerozpoznají. V tomto ohledu organizujeme pro školy samostatný seminář od renomovaných kolegů z asociace. Řada útoků v zahraničí se dala eliminovat, kdyby se naslouchalo varovným signálům, které byly vysílány.

Dá se odhadnout, kolik peněz by si vyžádalo, aby se zabezpečení škol v ČR uvedlo do nějakého rozumného stavu?

Každá škola je individuální. Opravdu neexistuje šablona. Máme zpracována vzorová řešení, ta jsou odzkoušena v praxi jako funkční, ale o ceně rozhoduje řada faktorů. Velikost školy, počet vstupů, typ školy z hlediska stavebního provedení, počet žáků a další důležité parametry. Škola se může technicky vybavit za desítky tisíc, ale také za stovky tisíc. Pokud chce škola něco řešit, rozhodně musí být na vstupu bezpečnostní audit a na techniku následně projekt. A slovo projekt bych chtěl zdůraznit. Bez projektu se často vytváří nesmyslná řešení. Navíc je potřeba vnímat, že technika bude řešit ochranu osob, nikoliv majetku. A to vyžaduje odlišný přístup.

Můžete uvést nějaké konkrétní příklady jednoduchých a levných řešení, jejichž nasazením může škola omezit značné riziko?

Bezpečnost škol stojí na třech pilířích. Vzdělávání a chápání problematiky, režimová a organizační opatření (zavedení prevence) a instalace bezpečnostní techniky. Zavést smysluplnou prevenci je v zásadě zdarma z hlediska financí, ale vyžaduje největší nasazení a práci vedení školy a všech zaměstnanců. Prevence opravdu skoro nic nestojí.

Jak často by ve školách měly probíhat nácviky jednání v kri-

zových situacích (např. evakuace, hledání bomby apod.)?

V rámci škol bychom rádi zavedli stejně jako u požární prevence jednou za rok nácvik evakuace a invakuace (ukrytí se). Škola by měla znát a zkusit postupy pro tyto mimořádné situace. V zahraničí (například v Anglii) je takový program do škol zaveden. V České republice existuje projekt Ozbrojený útočník ve školském prostředí, v němž vlastní nácvik reakce na aktivního útočníka vede Policie ČR.

Nácviky s civilisty by školy měly odmítat. Policie jediná zná aktuální taktiku vedení zásahu. Nemí v silách policie proškolit všechny školy v krátké době a tam, kde projekt proběhl, na něj školy musí systematicky navázat. Mění se žáci, mění se pedagogové, mění se klima

Semináře obsazujeme týmem velmi kvalitních lektorů a odborníků.

Ředitelé škol sami mnohdy nejsou schopni posoudit všechna bezpečnostní rizika a navrhnout k nim příslušná opatření. Najímají si proto externí odborníky. Mohl byste poradit, jak a podle jakých kritérií takového odborníka vybírat, aby byla jistota, že odvede skutečně kvalitní práci?

Začínám zaznamenávat názory, že posouzení – bezpečnostní audit – si škola zvládne sama. Nezvídne. Je součástí problému a neumí se podívat na sebe sama z nadhledu. Při auditech vidíme, jak celou řadu problémů nevnímá a vytěšňuje. A to, i když ví, co by měla zkoumat. To je logické. Zrovna tak není

ŽIJEME V DOBĚ, KDY SE ZÁSADNĚ MĚNÍ SOCIÁLNÍ KLIMA V EVROPĚ, A BYLO BY OMYLEM SI MYSLET, ŽE SE NÁS TO NETÝKÁ.

školy, a tak v horizontu dvou tří let se efekt nácviku vytrácí, pokud se ihned nezačne do školy zavádět systém. Navíc se znovu vracím k tomu, že naprostým základem je prevence a chování, které bude eliminovat riziko na minimum.

Jakou úlohu v zajištění bezpečnosti škol hrají samosprávy jako zřizovatelé?

Obrovskou. S celou řadou zřizovatelů aktivně spolupracujeme a byli to právě oni, kdo nás oslovili. Nebudou situací na lehkou váhu. Pro školy, které se přihlásí samy, je velmi složité vysvětlit zřizovateli co a proč řeší.

Jak by v tomto smyslu měla probíhat spolupráce mezi ředitelem školy a radnicí?

Ideální je, když radnice jako zřizovatel například požádá asociaci o seminář a pozve na něj vedení jednotlivých škol. Školy se seznámí s problematikou a již na semináři probíhá otevřená diskuze mezi školami, radnicí a námi a domlouvá se další směr spolupráce. V loňském roce jsme napříč republikou absolvovali desítky seminářů s pozitivním ohlasem a dopadem na školy.

možné udělat audit s neucelenými znalostmi, byť jsem například strážník nebo bývalý policista.

Asociace vytvořila dle normy ČSN 73 4400 (norma pro prevenci kriminality ve školském prostředí) komplexní metodiku pro audity a vyškolila odborníky. Auditory lze oslovit přes nás, jejich seznam je na našich webových stránkách (www.asociacebezpecnaskola.cz) a na stránkách Ministerstva vnitra.

Dosavadní ohlasy potvrzují, že audit je pro školy mnohdy překvapením a přináší jim zcela konkrétní poznatky z jejich prostředí.

Auditor musí poctivě vnímat vnější a vnitřní vlivy, slabé a silné stránky. Musí umět vidět atmosféru, posoudit techniku, provést penetrační test a mnohé další. Pokud auditor škole tvrdí, že vše zvládne za jeden den, nemůže poskytnout kvalitní výstup. Více o auditech píšeme na našich stránkách a mluvíme na seminářích. Tento měsíc se s námi můžete například setkat na celonárodní konferenci Bezpečná škola (<http://www.bezpecnaskola2018.cz>) s hlavním tématem Prevence jako základ bezpečnosti aneb Zubní kartáček, nebo zubařské křeslo? ● (pac)